

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ซึ่งได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล และการติดต่อกับสังคมภายนอก กับทัศนคติต่อการพึ่งตนเองของชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 500 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยวิธีหาค่าร้อยละ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ตัวแปรด้านการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ ได้แก่ ความถี่ในการเปิดรับ ระยะเวลาในการเปิดรับ การเปิดรับคอลัมน์ต่าง ๆ คือ ข่าวอาชญากรรม ข่าวต่างประเทศ ข่าวภายในประเทศ ข่าวกีฬา ข่าวสังคม สุภาพสตรีและโภชนาการ ข่าวบันเทิง ข่าวสังคมธุรกิจ บทวิจารณ์ และบทความแสดงความคิดเห็น ข่าวการศึกษา ข่าววิทยาศาสตร์ก้าวหน้า ข่าวเกษตรกรรม คอลัมน์ซุบซิบ คอลัมน์แพทย์ ตอบปัญหาหัวใจ ร้องทุกข์ การ์ตูน ภาพล้อ และโหราศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการพึ่งตนเอง

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏดังนี้

ตัวแปรด้านการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการพึ่งตนเองของชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีอยู่ 4 ตัว คือ การอ่านข่าวภายในประเทศ ข่าวเกษตรกรรม คอลัมน์แพทย์ คอลัมน์ตอบปัญหาหัวใจ

ส่วนตัวแปรการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการฟังตนเองมีอยู่ 15 ตัว คือ ความถี่ในการเปิดรับ ระยะเวลาในการเปิดรับ การเปิดรับข่าวต่างประเทศ ข่าวสังคม สุภาพสตรีและโภชนาการ ข่าวกีฬา ข่าวสังคมธุรกิจ บทความวิจารณ์และบทแสดงความคิดเห็น ข่าวการศึกษา ข่าววิทยาศาสตร์ก้าวหน้า คอลัมน์ร้องทุกข์ คอลัมน์ชุมชน คอลัมน์การ์ตูน ภาพล้อ และคอลัมน์โหราศาสตร์

สมมติฐานที่ 2 ตัวแปรด้านการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียง ได้แก่ ความถี่ในการเปิดรับ ระยะเวลาในการเปิดรับ และการเปิดรับรายการต่าง ๆ คือ เพลงลูกทุ่ง เพลงไทยเดิม เพลงไทยสากล เพลงคลาสสิก ข่าวภายในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวชาวบ้าน ข่าวกีฬา การสอนภาษาต่างประเทศ รายการเพื่อการศึกษารายการวิจารณ์ประกอบข่าว สารคดีน่ารู้ รายการแม่บ้าน ละครวิทยุ ลิเก ลำตัด มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการฟังตนเอง

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏดังนี้

ตัวแปรด้านการเปิดรับสื่อมวลชน ประเภทวิทยุกระจายเสียงซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการฟังตนเองของชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอยู่ 7 ตัว คือ การเปิดรับข่าวภายในประเทศ รายการเพื่อการศึกษาระการวิทยุ ความถี่ในการเปิดรับ การสอนภาษาต่างประเทศ เพลงลูกทุ่ง และระยะเวลาในการเปิดรับ

ส่วนตัวแปรด้านการเปิดรับสื่อมวลชน ประเภทวิทยุกระจายเสียง ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการฟังตนเอง มีอยู่ 11 ตัว คือ การเปิดรับฟังเพลงสากล เพลงคลาสสิก ข่าวต่างประเทศ ข่าวชาวบ้าน ข่าวกีฬา การวิจารณ์ประกอบข่าว สารคดีน่ารู้ เพลงไทยเดิม เพลงไทยสากล รายการแม่บ้าน และลิเก ลำตัด

สมมติฐานที่ 3 ตัวแปรต่าง ๆ ด้านการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ ได้แก่ ความถี่ในการเปิดรับ ระยะเวลาในการเปิดรับและการเปิดรับรายการต่าง ๆ คือ การ์ตูน เพลง ลูกทุ่งและเพลงไทยสากล ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ไทย ภาพยนตร์นักสืบต่างประเทศ

ภาพยนตร์จีนกำลังภายใน ภาพยนตร์ญี่ปุ่น สารคดี ชาวภายในประเทศ ชาวต่างประเทศ
วิเคราะห์ข่าว ข่าวกีฬา ตอบปัญหาต่าง ๆ และแม่บ้านเพื่อสตรี มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อ
การฟังตนเอง

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏดังนี้

ตัวแปรด้านการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติ
ต่อการฟังตนเอง ของชาวไทยมุสลิมอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอยู่ 4 ตัว
คือ ละครโทรทัศน์ ความถี่ในการเปิดรับ ภาพยนตร์นักร้องต่างประเทศ ชาวต่างประเทศ

ส่วนตัวแปรด้านการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ
ทัศนคติต่อการฟังตนเองของชาวไทยมุสลิม มีอยู่ 13 ตัว คือ การเปิดรับรายการการ์ตูน เพลงลูกทุ่ง
ภาพยนตร์ไทย ภาพยนตร์จีนกำลังภายใน ภาพยนตร์ญี่ปุ่น สารคดี วิเคราะห์ข่าว ข่าวกีฬา
ข่าวภายในประเทศ เพลงสากลและเพลงไทยสากล ระยะเวลาในการเปิดรับ การตอบปัญหาต่าง ๆ
และรายการแม่บ้านเพื่อสตรี

สมมติฐานที่ 4 ตัวแปรต่าง ๆ ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล คือความถี่ในการพูดคุยกับ
ญาติและเพื่อนบ้าน เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้นำศาสนามีความสัมพันธ์กับทัศนคติ
ต่อการฟังตนเอง

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏดังนี้

ตัวแปรด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลคือความถี่ในการพูดคุยกับบุคคลอื่นของชาวไทยมุสลิม
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการ
ฟังตนเองมีอยู่ 3 ตัวคือ การพูดคุยกับญาติและเพื่อนบ้าน การพูดคุยกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การ
พูดคุยกับผู้นำศาสนา ส่วนตัวแปรซึ่งไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องคือ การพูดคุยกับเกษตรตำบล

สมมติฐานที่ 5 ตัวแปรต่าง ๆ ด้านการติดต่อกับสังคมภายนอก คือ การเดินทางไปต่างจังหวัด ต่างจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการพึ่งตนเอง

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏดังนี้

ตัวแปรด้านการติดต่อกับสังคมภายนอก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการพึ่งตนเองของชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอยู่เพียงตัวเดียว คือ การเดินทางไปต่างจังหวัด

สำหรับตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการพึ่งตนเอง มีอยู่ 2 ตัว คือ การเดินทางไปต่างจังหวัด และการเดินทางไปกรุงเทพมหานคร

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยทั้งหมด จะเห็นว่าพฤติกรรมการสื่อสารของชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการเปิดรับสื่อมวลชน พบว่า เปิดรับหนังสือพิมพ์มากที่สุด คือจำนวน 456 คน คิดเป็นร้อยละ 91.2 รองลงมาคือเปิดรับวิทยุกระจายเสียง จำนวน 439 คน คิดเป็นร้อยละ 87.8 และเปิดรับวิทยุโทรทัศน์จำนวน 435 คน คิดเป็นร้อยละ 87.0 สาเหตุของการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์มากที่สุด อาจเป็นเพราะข้อจำกัดทางการวิจัยที่เน้นเฉพาะชาวไทยมุสลิมที่อ่านออกเขียนได้ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาดี ตลอดทั้งส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยกำลังศึกษาต้องติดตามข่าวสารจากหนังสือพิมพ์เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่วนหนึ่ง

สำหรับสาเหตุของการไม่เปิดรับสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ นั้น กลุ่มตัวอย่างไม่เปิดรับวิทยุโทรทัศน์มีจำนวนสูงที่สุด คือ 65 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 รองลงมาคือไม่เปิดรับวิทยุกระจายเสียง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 และไม่เปิดรับหนังสือพิมพ์ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8

ส่วนสาเหตุที่ไม่เปิดรับสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจาก การไม่มีเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ไม่สนใจฟังวิทยุกระจายเสียง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 และไม่มีหนังสือพิมพ์อ่าน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 65.9 จะเห็นได้ว่าสาเหตุของการไม่เปิดรับสื่อมวลชนนั้นอยู่กับสาเหตุ 2 ประการ คือ ไม่มีเครื่องมือได้แก่ การเปิดรับวิทยุโทรทัศน์ และเปิดรับหนังสือพิมพ์ และอีกประการหนึ่งคือไม่มีรายการที่น่าสนใจรับฟัง คือสื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียง

จึงสามารถสรุปได้ว่า ชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนสูง เนื่องด้วยอยู่ในเขตที่มีการคมนาคมสะดวก และไม่ห่างไกลความจริง ทำให้ไม่มีปัญหาในการจัดหาและครอบครองสื่อมวลชน

สำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคลของชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา นั้น ปรากฏว่า คนส่วนใหญ่จะติดต่อพูดคุยเรื่องความรู้ต่าง ๆ เช่น ความรู้ทางด้านการเกษตร สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนเรื่องนั้นทนากการ ส่วนใหญ่จะพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง และพ่อแม่ สาเหตุอาจมาจากสังคมไทยมุสลิมส่วนใหญ่เป็นสังคมค่อนข้างปิด จึงยากที่จะยอมรับบุคคลภายนอกสังคม คือเจ้าหน้าที่ทางราชการ ได้แก่เจ้าหน้าที่เกษตร พัฒนาการหรือครู ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความแตกต่างทางด้านศาสนา แม้ว่าสังคมของชาวไทยมุสลิมอำเภอพระนครศรีอยุธยาจะไม่เปิดสำหรับบุคคลภายนอก แต่มีข้อน่าสังเกตคือ บุคคลในสังคมเองก็ไม่ค่อยได้รับการพบปะพูดคุยมากนัก เช่น ผู้นำศาสนา กล่าวคือ ชาวไทยมุสลิมอำเภอพระนครศรีอยุธยา พูดคุยกับผู้นำศาสนา ในเรื่องความรู้ทางการเกษตร จำนวน 10 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.0 พูดคุยเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 22 คน หรือร้อยละ 4.4 และเรื่องนั้นทนากการ ร้อยละ 4.0 เท่านั้น ชาวไทยมุสลิมพูดคุยกับผู้นำศาสนาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับสาธารณสุข สูงสุด คือ จำนวน 34 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.8 สาเหตุอาจเป็นเพราะเรื่องสาธารณสุขหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องด้วยความสะอาดเป็นหลักการสำคัญในศาสนาอิสลาม "ตั้งหะดีษของท่านบี ค็ลล ที่กล่าวไว้ว่า ความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของหลักศรัทธา หมายความว่า ถ้าเป็นมุสลิมต้องสะอาด ถ้าไม่สะอาด ถือว่าการศรัทธา - การเป็นมุสลิมไม่สมบูรณ์" (เสาวนีย์ รุจิระอัมพร-จิตต์หมวด, 2522 : 199)

ส่วนการติดต่อกับสังคมภายนอก เช่น การเดินทางไปต่างประเทศ พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางไป คือจำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 เคยเดินทางไป จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ผู้ที่เคยเดินทางไปต่างประเทศ ระบุว่าไปประเทศซาอุดีอาระเบีย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 ไปมาเลเซีย จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 และเคยเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น จำนวน 27 คน หรือร้อยละ 15.4 สำหรับสาเหตุที่เดินทางไป 2 ประเทศแรกเป็นประเทศที่ชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวนผู้เดินทางไปซาอุดีอาระเบียนอกจากจะเพื่อทำพิธีศาสนา คือ บำเพ็ญฮัจญ์ ตามหลักศาสนาแล้วยังไปเพื่อประกอบอาชีพด้วย ส่วนการเดินทางไปประเทศมาเลเซียเป็นการไปเพื่อการท่องเที่ยวและประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ สำหรับผู้ที่เคยเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น จำนวน 27 คนนั้นเป็นสตรีมุสลิมทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากทุกคนประกอบอาชีพเป็นพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งชาวญี่ปุ่นลงทุนตั้งและดำเนินกิจการ ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและปทุมธานี ทางโรงงานจึงส่งไปฝึกงานที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นระยะเวลา 6 เดือน ถึง 2 ปี เพื่อกลับมาเป็นหัวหน้าสายงานการผลิตในโรงงานเป็นสำคัญ

สำหรับการเดินทางไปจังหวัดอื่น ๆ และกรุงเทพมหานคร ตลอดจนการเดินทางไปตัวจังหวัดมีปริมาณสูงมาก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเขตที่มีการคมนาคมสะดวกสามารถเดินทางไปเข้าเียนกลับได้ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอพระนครศรีอยุธยาเพียง 75 กิโลเมตรเท่านั้น ทั้งจากการศึกษาพบว่าชาวไทยมุสลิมบางคนเดินทางไปกรุงเทพมหานครเกือบทุกวันเนื่องจากประกอบอาชีพค้าขาย เช่น คำน้ำตาลสด หรือโรตีสายไหม เป็นต้น

ส่วนทัศนคติต่อการพึ่งตนเองของชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพึ่งตนเอง ในระดับปานกลาง และทัศนคติต่อการพึ่งตนเองสูง กล่าวคือจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 500 คนนั้น ปรากฏว่ามีทัศนคติต่อการพึ่งตนเองปานกลาง จำนวน 282 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 56.4 รองลงมาคือ มีทัศนคติต่อการพึ่งตนเองสูง จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 ส่วนที่มีทัศนคติต่อการพึ่งตนเองน้อยที่สุด มีเพียงคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 0.2

จากการวิเคราะห์ทัศนคติต่อการพึ่งตนเองของชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ว่าส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพึ่งตนเองในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าชาวไทยมุสลิมดังกล่าวมีความศรัทธาในหลักศาสนาที่กล่าวว่า "ให้ทุกคนรู้จักการประกอบอาชีพ ไม่สอนให้เป็นผู้ขอหรือผู้อาศัยผู้อื่นในการดำรงชีวิต" นอกจากนี้ลักษณะของสังคมชาวมุสลิมดังกล่าวยังอาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะเป็นชุมชนของชนกลุ่มน้อย จะเห็นความสัมพันธ์กลมเกลียวกัน และต้องพึ่งพาอาศัยกันในสังคมจึงมีส่วนให้คนในสังคมเป็นบุคคลต้องพึ่งตนเองก่อน นอกจากนี้การที่ศาสนาอิสลามไม่ใช่ศาสนาประจำชาติแม้ว่าในทางกฎหมายจะได้รับการรับรองเรื่องความเสมอภาค แต่ในทางปฏิบัตินั้นอาจมีความขัดข้องอันเป็นเหตุให้ชาวมุสลิมต้องเป็นคนพึ่งตนเองโดยปริยาย

สำหรับการวิจัยในส่วนที่เป็นสมมติฐาน ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ คือ การเปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล และการติดต่อกับสังคมภายนอกกับทัศนคติต่อการพึ่งตนเองนั้น ผู้วิจัยได้แยกตัวแปรทางด้าน การเปิดรับสื่อมวลชนออกตามประเภทของสื่อ คือตัวแปรทางด้าน การเปิดรับหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งได้ผลดังต่อไปนี้ คือ

ตัวแปรทางด้าน การเปิดรับหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการพึ่งตนเองอยู่ 4 ตัว คือ การเปิดรับข่าวภายในประเทศ ข่าวเกษตรกรรม คอลัมน์แพทย์ ตอบปัญหาหัวใจ โดยตัวแปรซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกมีอยู่ 3 ตัว คือ การเปิดรับข่าวภายในประเทศ (.3110) ข่าวเกษตรกรรม (.2905) และคอลัมน์แพทย์ (.1277) ซึ่งตัวแปรทั้งสามดังกล่าวนี้ เนื้อหาที่เสนอผ่านหนังสือพิมพ์เป็น เรื่องที่ช่วยให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งทางด้านอาชีพ สาธารณสุข และสังคมเป็นสำคัญ

ส่วนตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์เป็นค่าลบ คือ การเปิดรับคอลัมน์ตอบปัญหาหัวใจ (-.1214) เป็นคอลัมน์ที่มีเนื้อหาไม่สร้างสรรค์ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและปัญหาแต่อย่างไร

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์นั้น คอลัมน์ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการพึ่งตนเองส่วนใหญ่ จะเป็นคอลัมน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อ

การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นสิ่งสำคัญ

ตัวแปรด้านการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียง มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการฟังตนเองอยู่ 7 ตัว คือ ชาวภายในประเทศ รายการเพื่อการศึกษา ละครวิทยุ ความถี่ในการเปิดรับ การสอนภาษาต่างประเทศ เพลงลูกทุ่ง และระยะเวลาในการเปิดรับ จากตัวแปรทั้งเจ็ดตัวดังกล่าวนี้ มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ 3 ตัว คือ การเปิดรับฟังชาวภายในประเทศ (.2414) รายการเพื่อการศึกษา (.2336) ระยะเวลาในการเปิดรับ (.1025) แสดงให้เห็นว่ารายการต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและการศึกษาจะมีส่วนทำให้ผู้รับสารมีทัศนคติต่อการฟังตนเอง

ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางลบ ได้แก่ การเปิดรับละครวิทยุ (-.2053) ความถี่ในการเปิดรับ (-.2047) การสอนภาษาต่างประเทศ (-.1927) และเพลงลูกทุ่ง (-.1730) สาเหตุอาจเนื่องมาจากเนื้อหาของรายการบางประเภทเช่น ละครวิทยุ ซึ่งเป็นการแสดงที่มีลักษณะสมจริง แต่เนื้อหาที่นำเสนอส่วนใหญ่ได้มุ่งให้ผู้รับสารเกิดทัศนคติต่อการฟังตนเอง ดังมีรายงานการวิจัยถึงสาเหตุที่สตรีชอบฟังละครวิทยุเนื่องจาก "เพื่อถ่ายเทอารมณ์ขุ่นมัวจากปัญหาของตนหรือเพื่อหนี (escape) จากสภาพที่เป็นจริงชั่วคราว ทั้งเนื้อหาที่นำมาแสดงก็ล้วนแล้วแต่เป็น เรื่องครอบครัว ความรัก การชิงดีชิงเด่น อิจฉาริษยา จนเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเนื้อหาละครลักษณะนี้เป็นละครน้ำเน่า" (อรทัย ศรีสันติสุข, 2529 : 156 - 157)

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า วิทยุกระจายเสียงได้ทำหน้าที่ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้ฟัง นั่นคือ ให้ข่าวสารและความบันเทิงแก่ผู้ฟัง อันเป็นหน้าที่ชัดแจ้ง (manifest function) ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่แอบแฝง (latent function) เช่น ทำให้คนอยู่ในโลกแห่งความฝัน สร้างโลกที่ไม่เป็นจริงชั่วคราวเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่ตนทุกข์ใจ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างทัศนคติต่อการฟังตนเองอย่างยิ่ง

ตัวแปรทางด้าน การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการพึ่งตนเองของชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีอยู่ 4 ตัว คือ ละครโทรทัศน์ ความถี่ในการเปิดรับ ภาพยนตร์นักร้องต่างประเทศ และข่าวต่างประเทศ

ตัวแปรทั้ง 4 ตัว ดังกล่าวนี มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการพึ่งตนเอง ในทางบวกอยู่ 3 ตัว คือ ละครโทรทัศน์ (.2196) ภาพยนตร์นักร้องต่างประเทศ (.1577) ข่าวต่างประเทศ (.1559)

สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางลบกับทัศนคติต่อการพึ่งตนเองคือ ความถี่ในการเปิดรับวิทยุโทรทัศน์ (-.1619) สาเหตุอาจเนื่องมาจากยังเปิดรับรายการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นเท่าใด กลุ่มตัวอย่างก็ยิ่งจะมีทัศนคติต่อการพึ่งตนเองลดน้อยลง เพราะการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทนี้ผู้รับไม่สามารถทำงานอย่างอื่น ไปด้วยในขณะที่เปิดรับ เพราะต้องใช้ประสาทสัมผัสถึง 2 ชนิด คือทั้งโสตประสาทและจักษุประสาทเป็นเครื่องรับ นอกจากนี้เนื้อหาสาระส่วนใหญ่ที่แพร่ในสื่อชนิดนี้เป็นสาระที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากความต้องการของผู้เปิดรับสารจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ ต้องการความบันเทิงเป็นสิ่งสำคัญ และด้วยเหตุที่วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่ต้องลงทุนสูง จึงต้องอาศัยการโฆษณาเป็นตัวค้ำจุนด้านทุนในการผลิต เนื้อหาที่ผลิตออกมาจึงต้องเป็นไปตามความประสงค์ของกลุ่มผู้รับสาร จึงเป็นเหตุให้เนื้อหาสาระที่ปรากฏในสื่อประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นไปในเชิงสร้างความบันเทิงชั่วคราวเพื่อให้ผู้รับพ้นจากสภาพทุกข์ยากที่เป็นอยู่จริง ฉะนั้นการคาดหวังว่าวิทยุโทรทัศน์จะเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมเผยแพร่ทัศนคติต่อการพึ่งตนเอง หรือการเสนอเนื้อหาสาระที่ช่วยให้กลุ่มผู้รับมีทักษะในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการดำรงชีพ การดำเนินชีวิตจึงเป็นเรื่องที่หวังได้ยาก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีสถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 ซึ่งดำเนินการโดยกรมประชาสัมพันธ์จะเสนอเนื้อหาสาระที่เน้นเรื่อง การพึ่งตนเอง เช่น รายการ "เกษตรสนทนา" ปรากฏอยู่ก็ตาม แต่รูปแบบของรายการเป็นลักษณะที่มีผู้รื้อมานั่งอภิปรายปัญหา หรือวิธีการทำมาหากิน อันเป็นรูปแบบที่น่าเบื่อหน่ายสำหรับกลุ่มคนที่รัฐมุ่งหวังว่าจะมีทัศนคติต่อการพึ่งตนเองสูงขึ้น จึงกล่าวได้ว่า การปลูกฝังทัศนคติต่อการพึ่งตนเองโดยสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ จะมีความหวังค่อนข้างน้อยมากในแง่ของการนำไปปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่า ชาวไทยมุสลิม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังมีทัศนคติต่อการพึ่งตนเองส่วนตนของคนในสังคมอยู่ในระดับสูง ซึ่งผลดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่าสังคมของชาวไทยมุสลิม ยังเป็นสังคมที่มีทัศนคติต่อการพึ่งตนเองสูง จึงเป็นเรื่องที่น่าจะส่งเสริมหรืออนุรักษ์ลักษณะสังคมดังกล่าวไว้ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและเผยแพร่คุณลักษณะของสังคมพึ่งตนเอง ให้ขยายกว้างออกไป อันจะเป็นการสร้างสังคมชนบทไทยให้เป็นสังคมพึ่งตนเองตามที่มีการรณรงค์และประกาศเป็นค่านิยมพื้นฐานประการหนึ่งของชาวไทยในอนาคต

สำหรับสังคมชนบทของไทย ประชาชนส่วนใหญ่จะนับถือพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่สอนให้พึ่งตนเอง จึงไม่เป็นการยากที่จะส่งเสริมทัศนคติต่อการพึ่งตนเองให้มากขึ้น อันจะเป็นหนทางที่นำสังคมไทยไปสู่สังคมพึ่งตนเองในที่สุด การนำเอาสื่อมวลชนมาใช้ในการนำเสนอเนื้อหาสาระของการพึ่งตนเองจึงควรมีรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย คือเน้นเรื่องบันเทิงเป็นหลักและสอดแทรกเนื้อหาการพึ่งตนเองเข้าไปด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนทั้ง 3 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ควรจะได้นำเนื้อหาเฉพาะด้านที่มีแนวทางการนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องเนื่องสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการพึ่งตนเองด้านต่าง ๆ เช่น การพึ่งตนเองทางด้านการเกษตร ทางด้านสาธารณสุข ทางด้านเทคโนโลยีพื้นฐาน ในสื่อแต่ละประเภทไปทดลองให้กลุ่มตัวอย่างได้ศึกษา ดู ฟัง ชม แล้วทดสอบประสิทธิภาพว่าเนื้อหาจากสื่อแต่ละชนิดมีส่วนช่วยปลูกฝังทัศนคติให้กับกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรหรือไม่ เนื่องจากการทำวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับทัศนคติต่อการพึ่งตนเอง ฯ" นี้มิได้ศึกษาในเรื่องเนื้อหาที่สื่อแต่ละประเภทตีพิมพ์ หรือออกอากาศ

2.2 เนื่องจากชุมชนมุสลิมอำเภอพระนครศรีอยุธยาจะตั้งอยู่โดยรอบศาสนสถาน คือ มัสยิด เป็นส่วนใหญ่ มัสยิดเหล่านี้จะมีเครื่องกระจายเสียงสำหรับเชิญชวนให้ชาวมุสลิมปฏิบัติกิจทาง ศาสนาและสอนศาสนา จึงควรมีการศึกษาว่า เนื้อหาที่ผู้นำศาสนานำมาเผยแพร่นี้มีส่วนช่วยส่งเสริม ให้ชุมชน บุคคลมีทัศนคติต่อการพึ่งตนเองเพิ่มขึ้นหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการที่ทางราชการจะได้ ชี้นำและสอดแทรก ตลอดจนผลิตรายการเพื่อการกระจายเสียงในหมู่บ้านท้องถิ่น ในอันที่จะปลูกฝัง ทัศนคติต่อการพึ่งตนเองตามประกาศเชิญชวนให้ยึดเป็นค่านิยมสำหรับคนไทยดังกล่าวแล้วข้างต้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการเปิดรับสื่อมวลชน ในแง่ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติในการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เนื่องจากสังคมชาวมุสลิม ส่วนใหญ่มักเป็นสังคมปิด การพัฒนาให้ สังคมมุสลิมเป็นสังคมที่ทันสมัยขึ้น อันจะช่วยส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติ และสังคมบรรลุเป้า ประสงค์โดยรวมพร้อมเพรียงกัน ไม่มีสังคมใดที่ถูกปล่อยให้ล้าหลัง

2.4 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องพฤติกรรมการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่าง ที่นับถือ ศาสนาต่างกัน ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากอำเภอพระนครศรีอยุธยา มีผู้นับถือทั้ง ศาสนาพุทธ คริสต์และอิสลามเป็นแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมแก่การศึกษาเปรียบเทียบ

2.5 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารและทัศนคติต่อการพึ่งตนเองของ ชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ต่างอำเภอกัน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และอาจศึกษาเปรียบเทียบ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ในเขตภาคกลาง เช่น ชาวไทยมุสลิมที่ตำบลบ้านชะไว อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง และชาวไทยมุสลิมในอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย